

**Zöld könyv
2008
A magyar közoktatás megújításáért**

A „Magyarország holnap”-akció keretében három nemzeti kerekasztal létrehozását kezdeményezte a kormány: a nyugdíjak, a versenyképesség és az oktatás témakörében. A kerekasztalok személyi összetételét az Országgyűlés illetékes bizottságai, a Gazdasági és Szociális Tanács szakszervezeti és munkaadói oldala, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, a szakmai társaságok és a történelmi egyházak javaslatai alapján állították össze. A kormány mindegyik bizottságba 4 főt delegált. (A 23 fős oktatási kerekasztal tagjait lásd az összeállítás végén.)

Az Oktatás és Gyermekesély Kerekasztal 2007. március 20-án kezdte el munkáját, melyről honlapunkon tájékoztatást adtunk. A kerekasztal az elmúlt év végén befejezte munkáját, és a hazai közoktatásra vonatkozó megállapításai, javaslatai, kezdeményezései könyvben is megjelentek magyar és angol nyelven. A „Zöld könyv a magyar közoktatás megújításáért” című kötet megvásárolható a nagyobb könyvesboltokban.

Zöld könyv a magyar közoktatás megújításáért 2008.

Oktatás és Gyermekesély Kerekasztal

Szerkesztette Fazekas Károly, Köllő János, Varga Júlia

Kiadó: Ecostat Kormányzati Gazdaság- és Társadalomstratégiai Kutató Intézet

Szövege letölthető az Oktatás és Gyermekesély Kerekasztal honlapjáról:

http://oktatas.magyarorszagholnap.hu/wiki/A_Kerekasztal

A magyar közoktatás problémáinak a kezelésére négy alapvető célt jelölt ki az Oktatási és Gyermekesély Kerekasztal, melyeket röviden szeretnék bemutatni.

A kutatási eredmények, valamint a sikeres oktatási reformok egyértelmű tapasztalatai alapján **először a tanári kar minőségét és ezáltal a tanári szakma társadalmi presztízsét javító intézkedéseket** tartják a legfontosabbnak a Kerekasztal tagjai.

Nemzetközi tapasztalatok alapján kulcskérdés, hogy minél több tehetséges fiatal válassza a tanári pályát. **Ehhez a pedagógusok relatív jövedelmi helyzetének javítását javasolják. Fontosnak tartják, hogy a tanárképző és -továbbképző helyek a magasabb presztízs kivívására alkalmas tudást közvetítsenek.**

Második célként „a tananyagot csupán közvetítő iskola” meghaladását jelölték meg.

Ezért az alapkészségeket fejlesztő oktatás bevezetését tartják fontosnak, amely a tanulók közötti teljesítmény-eltéréseket fejlődési fázisbeli különbségeként fogja fel, és a fejlesztést mindenkinél meghatározott kritériumok eléréséig folytatja.

A harmadik cél megelőzni a behozhatatlannak tűnő induló lemaradásokat és túllépni a tanulók közötti különbségekre szegregációval válaszoló gyakorlaton.

Az iskoláskor előtt kialakuló fejlődési hátrányok megelőzésében fontos szerep hárul a gyermekgondozást és -nevelést segítő intézményekre, beleértve a ma még kevésbé elterjedt alternatív formákat, valamint a szülői készségeket fejlesztő, illetve a gyermekszegénységet mérséklő programokat és kezdeményezéseket. Az iskolában deszegregációs programra és oktatásirányítási változásokra van szükség az ajánlások szerint.

Negyedik célként az iskolai munka és az oktatásfejlesztés megfelelő visszacsatolások alapján történő átalakítása szerepel.

Kérdésként merült fel, hogy lehetséges-e úgy megváltoztatni egy ország oktatási rendszerét, hogy az a fejlődés motorjává váljék.

Magyarország oktatási rendszere hosszú időn keresztül viszonylag jól teljesített, egyes korszakokban és egyes területeken nemzetközi mércével mérve is kiemelkedő eredményeket mutatott fel.

Az egyetlen tankönyvre épülő, lényegében változatlan, évtizedek tanítási tapasztalatain keresztül csiszolódó rendszer a maga korlátai között megbízhatóan működött.

A folyamatos romlást, a lassú leszakadást nem jelezték látványos megrázkódtatások. Mára azonban a problémák olyan tömege halmozódott fel, amelyekre feltétlenül oda kell figyelni.

A mai feszültségek többsége a rendszerváltozás előtti időszakig nyúlik vissza.

Az oktatási rendszer átalakulása hirtelen, a szerves fejlődés előnyeit nélkülözve ment végbe. Sok gyermek kiszorult az óvodai nevelésből; az iskolák között a tanulók szociális háttérét tekintve szélsőséges különbségek alakultak ki; az oktatásirányítás mindmáig képtelen volt hatásosan fellépni az iskolai szegregáció ellen; a középfokú továbbtanulási arányok növekedése következtében pedig számottevően megváltozott a középiskolások társadalmi összetétele.

Ezekkel a jelentős változásokkal nem tartottak lépést a tantervek, illetve tanítási módszerek.

Elmaradott a tanárképzés és -továbbképzés, amely a személyes tudás megsokszorozását szolgálhatná. Magyarországon a tanárképzésre a mennyiségi túlképzés és a minőségi alulképzés jellemző.

Lemaradásunk a nyelvtudás tekintetében nem csökkent. Miközben az elmúlt másfél évtizedben milliárdok folytak el a tanárok továbbképzésére, nyelvtudás

hiányában a tanárok ma sem férnek hozzá a világhálón óriási tömegben rendelkezésre álló forrásokhoz.

Nem haladtunk megfelelő ütemben a tanárok informatikai hozzáértésének fejlesztésével sem. A drága beruházások, fejlesztések kihasználatlanok maradnak, ha a tanárok fenntartással közelednek ahhoz a technológiához, amely tanítványaik életének szerves részévé vált.

A szakoktatás továbbra is a napi igényeknek megfelelő szűk ismeretek átadását tekinti legfontosabb céljának. A tömeges középiskolai lemorzsolódás megelőzésére és következményeinek felszámolására még kezdeti lépések sem történtek.

Az Oktatás és Gyermekesély Kerekasztal tagjait az a meggyőződés vezette, hogy az iskolarendszer nem újulhat meg egymástól elszigetelt reformkezdeményezések révén, hogy az oktatás nemzeti ügy, amelynek fejlesztését ki kell vonni a napi politika erőteréből, és hogy halaszthatatlan feladat az új folyamatok elindítása.

Újra kell értelmezni az iskola küldetését, a tudás létrehozásában betöltött feladatát, kiemelkedő szerepet juttatva a mindennapokban használható tudás és az alkalmazkodóképesség fejlesztésének.

A könyv fejezetei

I. A KÖZOKTATÁS MEGÚJÍTÁSA

A kora gyermekkori fejlődés elősegítése [HERCZOG MÁRIA];

Az alsó tagozatos oktatás megújítása [NAGY JÓZSEF];

A közoktatás második szakasza és az érettségi vizsga [CSAPÓ BENŐ];

Szakképzés és lemorzsolódás [LISKÓ ILONA];

Esélyegyenlőség, deszegregáció [HAVAS GÁBOR];

A különleges oktatást, nevelést és rehabilitációs célú fejlesztést igénylő (SNI) gyermekek ellátásának gyakorlata és a szükséges teendők [CSÉPE VALÉRIA];

A közoktatási intézmények teljesítményének mérése-értékelése, az iskolák elszámoltathatósága [KERTESI GÁBOR]

II. A MEGÚJÍTÁS KÜLSŐ ELŐFELTÉTELEI

Tanárképzés, továbbképzés [KÁRPÁTI ANDREA];

A tanulás és tanítás tudományos megalapozása [CSAPÓ BENŐ];

Az iskolaügy intézményrendszere, finanszírozása [VARGA JÚLIA];

Foglalkoztatáspolitikai eszközök az oktatási reformok sikerének előmozdítására [KÖLLŐ JÁNOS];

A demográfiai folyamatok hatása a közoktatás költségvetésére [LANNERT JUDIT]

Az Oktatás és Gyermekesély Kerekasztal tagjai: *Fazekas Károly*

(MTA közgazdaságtudományi Intézet, igazgató), a kerekasztal elnöke;

Ádám György (ELTE, emeritus egyetemi tanár); *Árok Antal* (Pedagógusok Szakszervezete, alelnök, Pedagógusok Lapja, főszerkesztő); *Bajzák Erzsébet* (Katolikus Pedagógiai Szervezési és Továbbképzési Intézet, intézetvezető); *Bihall Tamás* (Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, alelnök, Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Kereskedelmi és Iparkamara, elnök); *Csapó Benő* (Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet, egyetemi tanár, intézetvezető); *Csépe Valéria* (MTA Pszichológiai Kutatóintézet, kutatóprofesszor, Magyar Tudományos Akadémia, főtitkárhelyettes); *Hankiss Elemér* (ELTE, egyetemi tanár); *Havas Gábor* (MTA Szociológiai Intézet, tudományos főmunkatárs); *Herczog Mária* (Eszterházy Károly Főiskola, egyetemi docens); *Horn György* (Alternatív Közgazdasági Gimnázium, pedagógiai vezető); *Kárpáti Andrea* (ELTE Természettudományi Kar Multimédia-pedagógiai és Oktatástechnológiai Központ, egyetemi tanár); *Kertesi Gábor* (MTA Közgazdaságtudományi Intézet, tudományos tanácsadó); *Köllő János* (MTA Közgazdaságtudományi Intézet, tudományos főmunkatárs); *Lannert Judit* (Tárki–Tudok Tudásmenedzsment és Oktatáskutató Központ Zrt., vezérigazgató); † *Liskóllona* (Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, tudományos főmunkatárs); *Nagy József* (Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézet, professzor emeritus); *Nagyné Román Margit* (Nyírvidék Térségi Integrált Szakképző Központ, ügyvezető); *Nahalka István* (ELTE PPK Neveléstudományi Intézet, egyetemi docens); *Révész Magda* (Fióka Gyermek- és Ifjúságjóléti Szolgálat, intézményvezető); *Tölli Balázs* (Berzsenyi Dániel Evangélikus Gimnázium, igazgató); *Varga Júlia* (Budapesti Corvinus Egyetem, egyetemi docens); *Vasa László* (Szent István Egyetem, egyetemi docens).

A könyvben összefoglalt helyzetértékelés és javaslatok olyan megállapításokat tartalmaznak, amelyek elősegíthetik a közoktatás megújításához szükséges eszmecserét az érdekelt szakemberek között.

Ammerné Nagymihály Emília
gyógypedagógiai szaktanácsadó